

Інститут технічної теплофізики НАН України

ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕРМІЧНОЇ СТІЙКОСТІ ОВОЧЕВИХ КУЛЬТУР

Корінчевська Т. В.
Михайлик В. А.

XII Міжнародна онлайн конференція
«ПРОБЛЕМИ ТЕПЛОФІЗИКИ ТА ТЕПЛОЕНЕРГЕТИКИ»
26 - 27 жовтня 2021 року

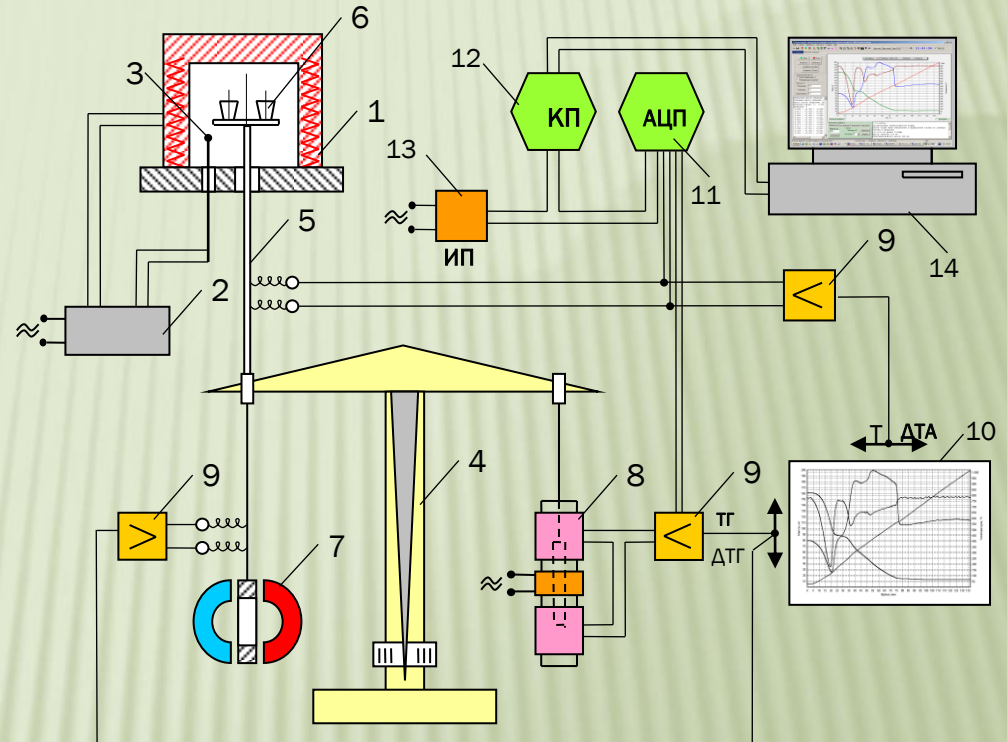

- Овочі є важливим компонентом в виробництві різноманітних продуктів харчування. Оскільки вони є високовологими продуктами, то в процесі зберігання можуть швидко втрачати свою природню цінність.
- Одним із надійних і ефективних способів захисту овочів від псування є консервування сушінням. Від вибору режиму зневоднення залежать якісні характеристики висушеної продукції.
- Температура матеріалу при сушінні є одним з основних режимних параметрів який забезпечує високу якість продукту, поживну цінність та збереження в ньому всього комплексу біологічно активних речовин. Тому важливо знати температуру, після досягнення якої починається процес термічної деструкції. Ця температура і визначає термічну стійкість матеріалів.

ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕРМІЧНОЇ СТІЙКОСТІ

Термічну стійкість визначали методом термічного аналізу в дериватографі «Q-1000»

Дериватограф Q-1000

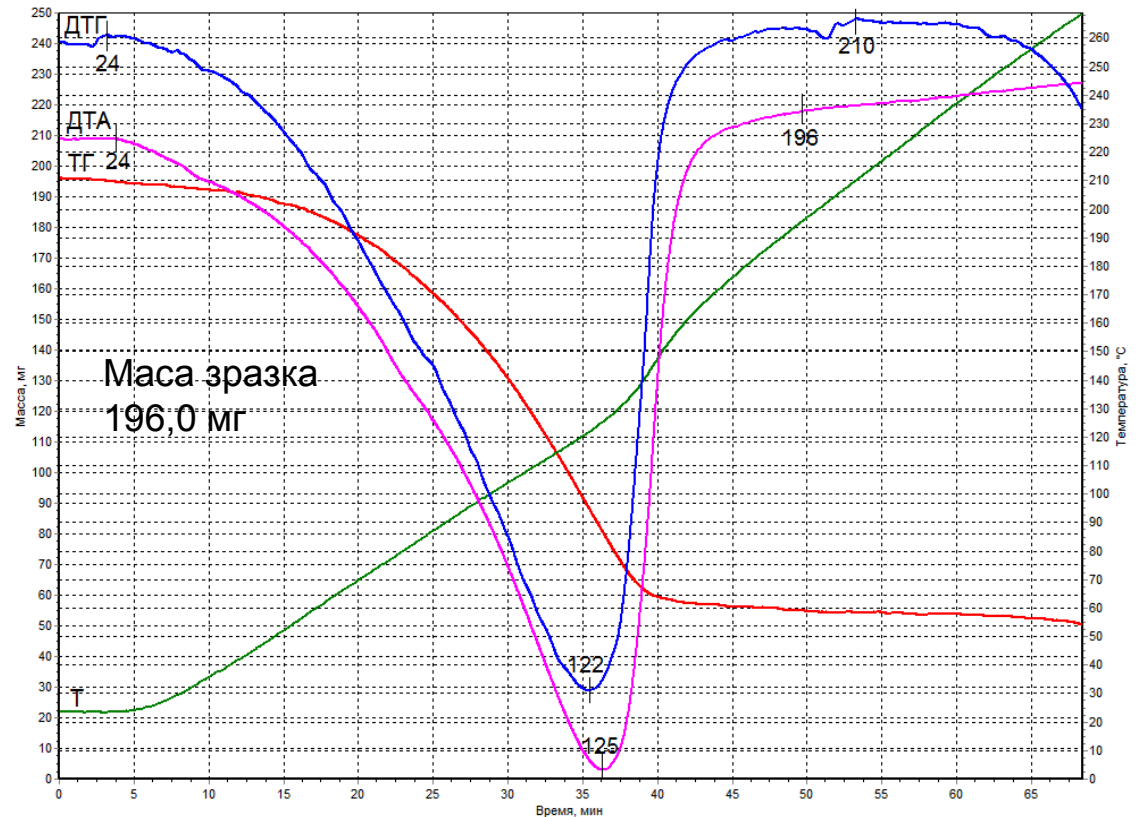
- 1 – піч; 2 – програматор температури в печі; 3 – термопара контролю температури;
4 – ваги; 5 – керамічна стійка; 6 – зразок; 7 – пристрій для виміру швидкості видалення
вологи; 8 – пристрій для виміру зміни маси зразка; 9 – підсилювач сигналу;
10 – самопис; 11 – аналогово-цифровий перетворювач; 12 – конвертер інтерфейсу;
13 – джерело живлення; 14 – комп'ютер.

Реєстрація: температури (Т); маси зразка (ТГ); швидкості зміни маси (ДТГ);
теплового ефекту (ДТА).

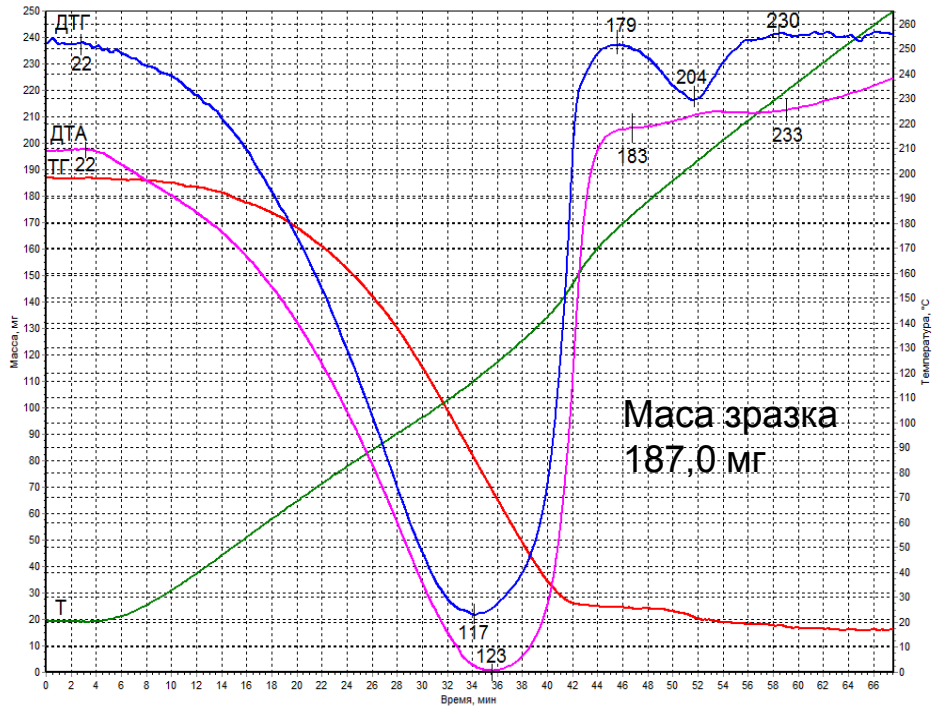
Діапазон температур 20...270 °С. Швидкість нагрівання 3,6 К/хв.

ДЕРИВАТОГРАМИ ДОСЛІДЖЕНИХ ЗРАЗКІВ ОВОЧЕВИХ ПРОДУКТІВ

Картопля

Вода	Білки	Жири	Вуглеводи			Клітковина	Органічні кислоти в перерахунку на яблучну	Мінеральні речовини (Na, K, Ca, Mg, P, Fe)	Вітаміни (β-каротин, B ₁ , B ₂ , PP, C)	Зола
			загальні	моно- і дисахари- ди	крохмаль					
75,0	2,0	0,1	19,7	1,5	18,2	1,0	0,1	0,69	0,02	1,1

Морква

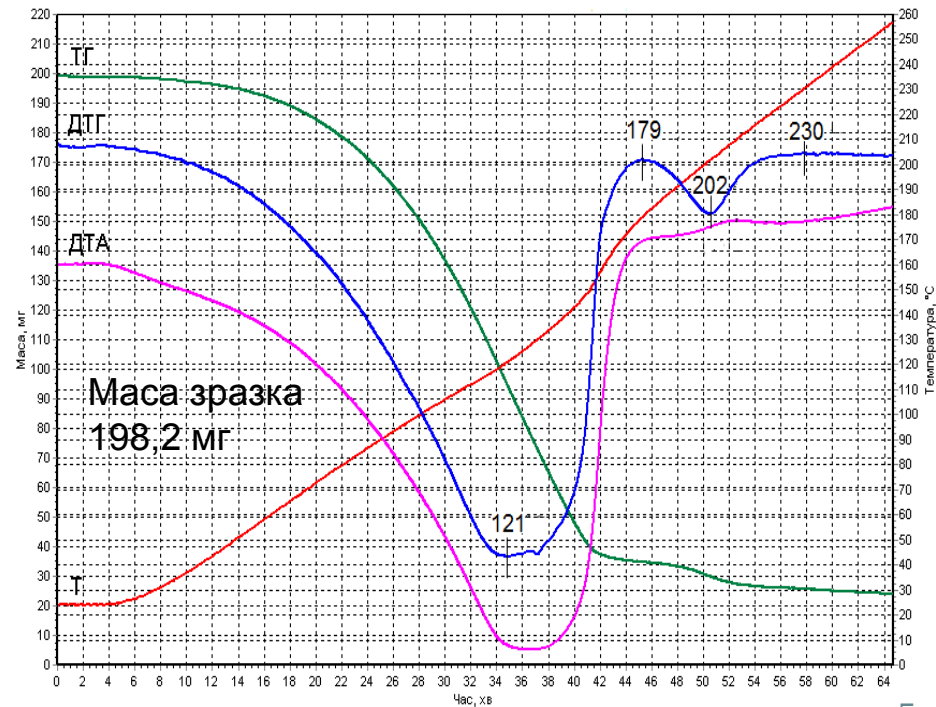

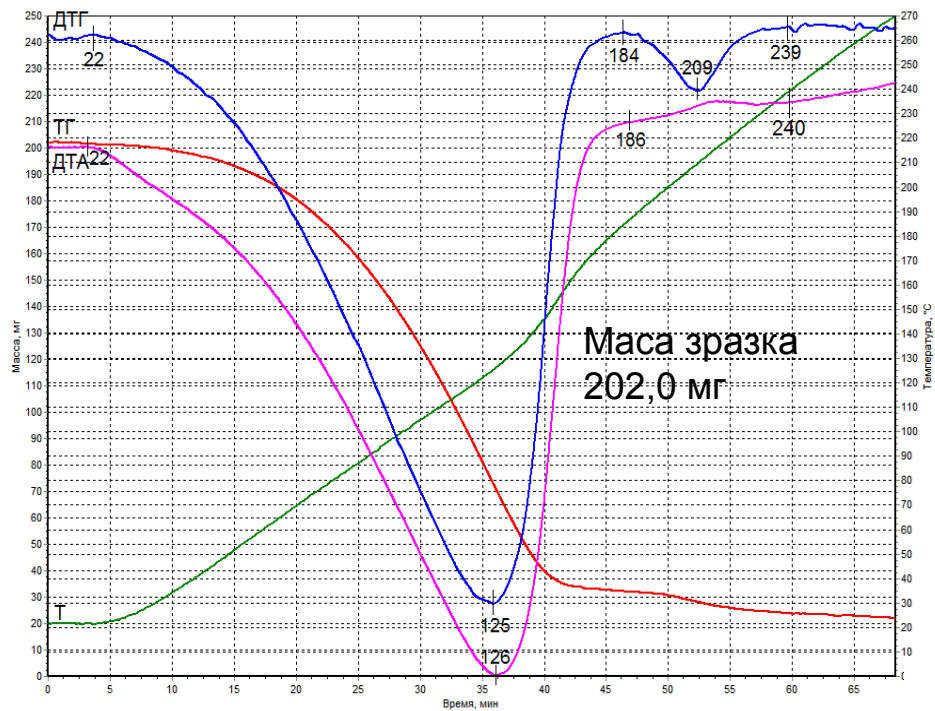
В о д а	Б і р к и	Ж и р и	Вуглеводи			Кліт- кови- на	Органічні кислоти в перера- хунку на яблучну	Мінерал- ні речовини (Na, K, Ca, Mg, P, Fe)	Вітаміни (β-кар- отин, B ₁ , B ₂ , PP, C)	З о л а
			загальні	МОНО- і дисахариди	крохмаль					
88,5	1,3	0,1	7,0	6,0	0,2	1,2	0,1	0,37	0,02	1,0

Буряк столовий

В о д а	Б і р к и	Ж и р и	Вуглеводи			Кліт- кови- на	Органічні кислоти в перера- хунку на яблучну	Мінерал- ні речовини (Na, K, Ca, Mg, P, Fe)	Вітаміни (β-кар- отин, B ₁ , B ₂ , PP, C)	З о л а
			загальні	МОНО- і дисахариди	крохмаль					
86,5	1,7	-	10,8	9,0	-	0,9	0,1	0,49	0,01	1,0

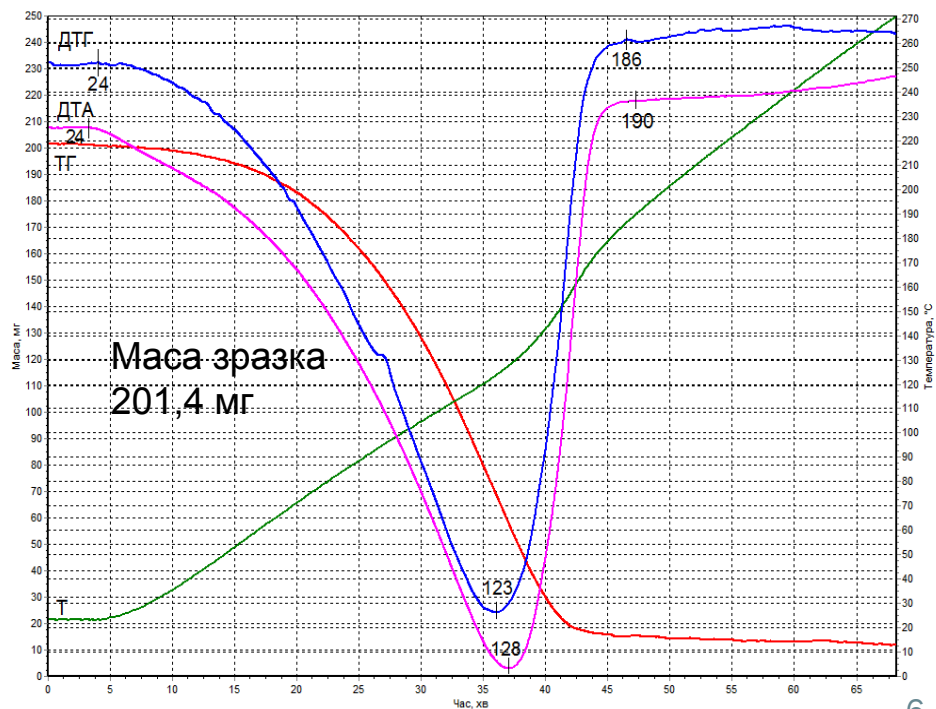

Гарбуз

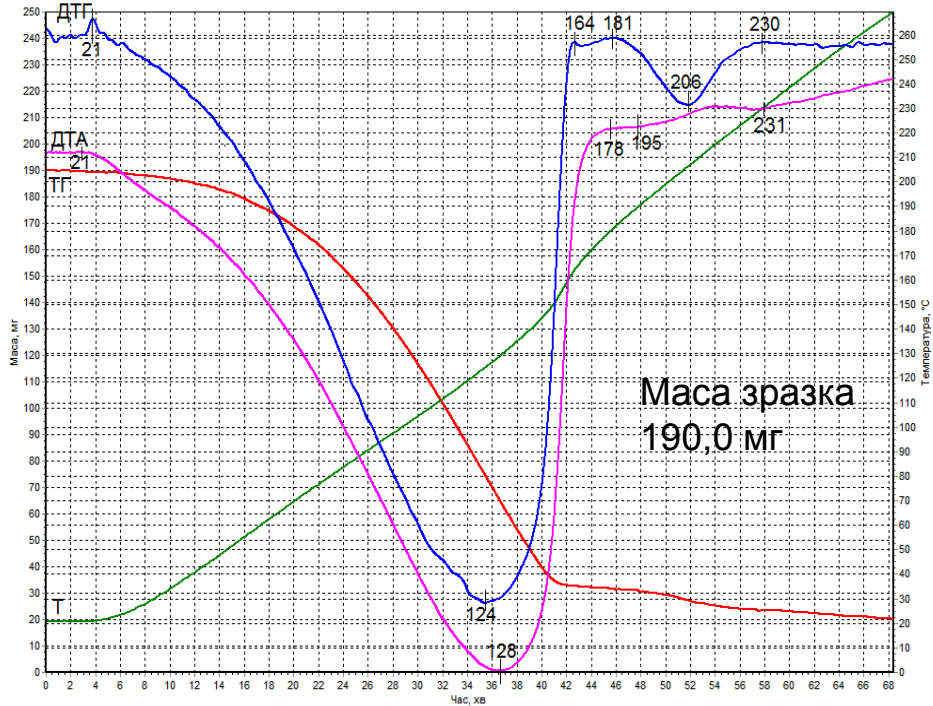

В о д а	Б і л к и	Ж и р и	Вуглеводи			Кліт- кови- на	Органічні кислоти в перера- хунку на яблучну	Мінера- льні речовини (Na, K, Ca, Mg, P, Fe)	Вітаміни (β-каро- тин, B ₁ , B ₂ , PP, C)	З о л а
			загальні	моно- і дисахариди	крохмаль					
90,3	1,0	-	6,5	4,0	2,0	1,2	0,1	0,26	0,01	0,6

Капуста білокачанна

В о д а	Б і л к и	Ж и р и	Вуглеводи			Кліт- кови- на	Органічні кислоти в перера- хунку на яблучну	Мінера- льні речовини (Na, K, Ca, Mg, P, Fe)	Вітаміни (β-каро- тин, B ₁ , B ₂ , PP, C)	З о л а
			загальні	моно- і дисахариди	крохмаль					
90,0	1,8	-	5,4	4,6	0,5	0,7	0,05	0,29	0,05	0,7

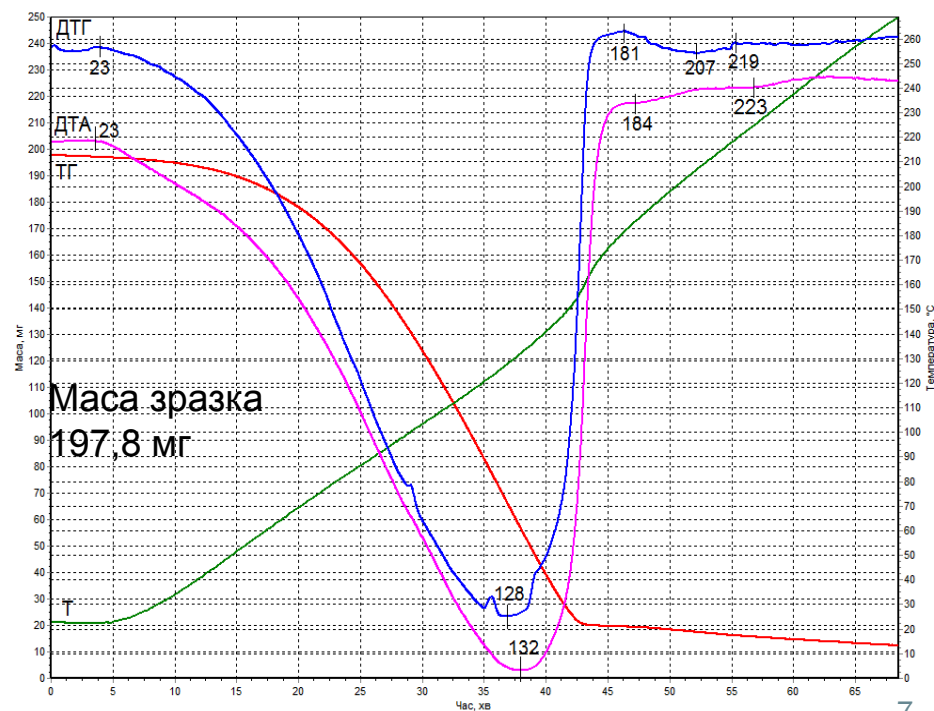

Корінь петрушки

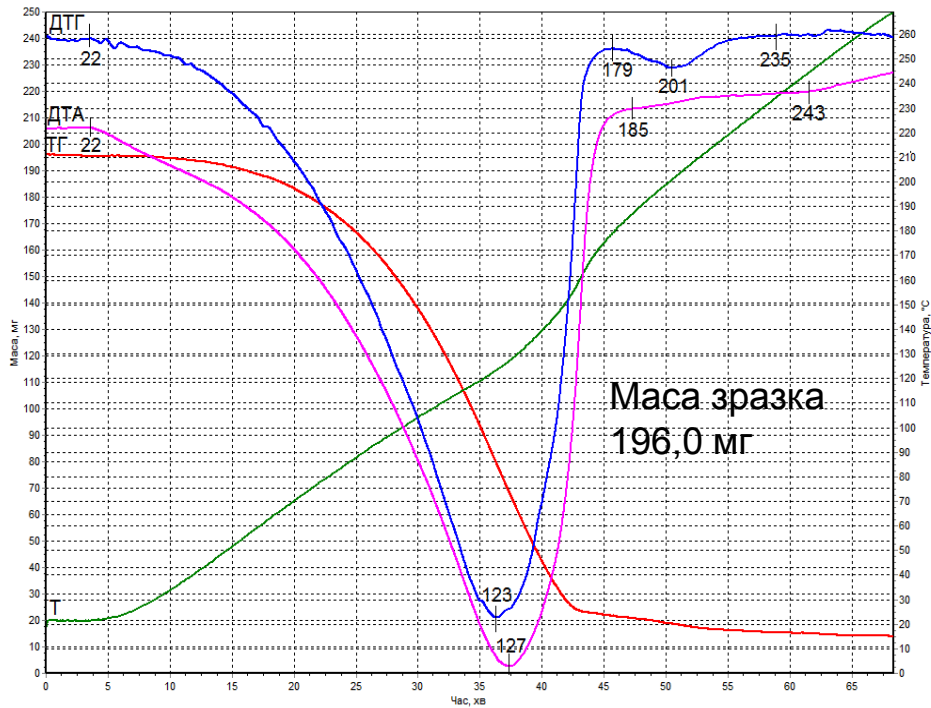

В о д а	Б і л к и	Ж и р и	Вуглеводи			Кліт- кови- на	Органічні кислоти в перера- хунку на яблучну	Мінера- льні речовини (Na, K, Ca, Mg, P, Fe)	Вітаміни (β-каро- тин, B ₁ , B ₂ , PP, C)	З о л а
			загальні	МОНО- і дисахариди	крохмаль					
85,0	1,5	-	11,0	9,4	0,4	1,3	0,1	0,47	0,04	1,1

Корінь селери

В о д а	Б і л к и	Ж и р и	Вуглеводи			Кліт- кови- на	Органічні кислоти в перера- хунку на яблучну	Мінера- льні речовини (Na, K, Ca, Mg, P, Fe)	Вітаміни (β-каро- тин, B ₁ , B ₂ , PP, C)	З о л а
			загальні	МОНО- і дисахариди	крохмаль					
90,0	1,3	-	6,7	5,5	0,6	1,0	0,1	0,59	0,01	1,0

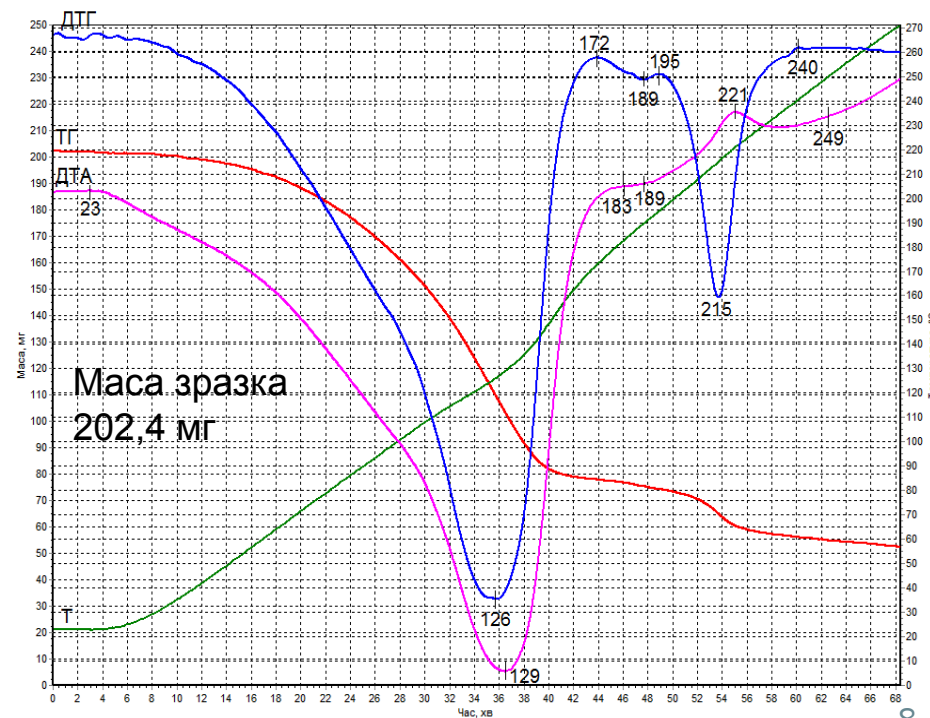

Цибуля ріпчаста

В о д а	Б і л к и	Ж и р и	Вуглеводи			Кліт- кови- на	Органічні кислоти в перера- хунку на яблучну	Мінерал- ні речовини (Na, K, Ca, Mg, P, Fe)	Вітаміни (β-каро- тин, B ₁ , B ₂ , PP, C)	З о л а
			загальні	моно- і дисахариди	крохмаль					
86,0	1,7	-	9,5	9,0	-	0,7	0,1	0,29	0,01	1,0

Часник

В о д а	Б і л к и	Ж и р и	Вуглеводи			Кліт- кови- на	Органічні кислоти в перера- хунку на яблучну	Мінерал- ні речовини (Na, K, Ca, Mg, P, Fe)	Вітаміни (β-каро- тин, B ₁ , B ₂ , PP, C)	З о л а
			загальні	моно- і дисахариди	крохмаль					
70,0	6,5	-	21,2	3,2	2,0	0,8	0,1	0,64	0,01	1,5

РЕЗУЛЬТАТИ ОБРОБКИ ОТРИМАНИХ ДАНИХ ТЕРМІЧНОГО АНАЛІЗУ ОВОЧЕВИХ КУЛЬТУР

№	Матеріал	Видалення води					Початок термічної деструкції, °С
		Температурний інтервал, °С	Максимум швидкості, °С	Вологість, %	Середня швидкість, %/хв.	Умовний тепловий ефект, мВ·с/мг	
1	Картопля	24 – 210	122	72,29	1,36	91,20	210
2	Морква	22 – 179	117	86,84	1,93	95,13	179
3	Буряк столовий	25 – 179	121	82,44	1,83	103,30	179
4	Гарбуз	22 – 184	125	84,11	1,85	93,37	184
5	Капуста білокачанна	24 – 186	123	92,45	2,00	97,42	186
6	Корінь петрушки	21 – 164	121	82,79	1,97	97,77	164
7	Корінь селери	23 – 181	128	90,14	1,98	96,13	181
8	Цибуля ріпчаста	22 – 179	123	88,93	1,98	99,37	179
9	Часник	23 – 172	126	61,51	1,42	97,83	172

ВИСНОВКИ

- Результати термічного аналізу зразків овочевої сировини дозволили визначити їхню вологість, термічну стійкість, середню швидкість зневоднення та оцінити за допомогою умовного теплового ефекту витрати теплоти на зневоднення.
- Видалення води реєструється в діапазоні від температури зовнішнього середовища до 164 – 210 °С в залежності від виду продукту. Визначена вологість зразків варіюється від 61,51 % для часнику до 92,45 % для капусти.
- Середня швидкість зневоднення зразків визначена в діапазоні від 1,36 до 2,00 %/хв. Найнижча швидкість реєструється для картоплі та часнику, а найвища - для білокачанної капусти, цибулі, коренів петрушки та селери. Можна відзначити, що середня швидкість зневоднення прямо залежить від вихідної вологості продукту.
- Для порівняння витрат теплоти на видалення води, було визначено умовний тепловий ефект. Результати свідчать, що найбільше теплоти витрачається при зневодненні буряку столового, а найменше – картоплі, що може бути пов'язано з різним співвідношенням вільної та зв'язаної води у зразках.
- Температура початку термічної деструкції знаходиться в межах від 164 °С для кореню петрушки до 210 °С для картоплі.